

از رقابت تا همکاری قدرت های استعماری در ایران

۲۷ بهمن ۱۴۰۴ ساعت ۲۰:۵۹

قرارداد ۱۹۰۷ سن پترزبورگ نشان داد که حتی پس از پیروزی مشروطه، سرنوشت ایران همچنان موضوع معامله قدرت های استعماری بود و استقلال سیاسی کشور در برابر ملاحظات ژئوپلیتیکی روس و انگلیس نادیده گرفته شد.

پس از انقلاب مشروطه، انتظار می رفت نظم سیاسی جدید مانعی در برابر مداخلات خارجی ایجاد کند. اما رقابت های جهانی و ترس از نفوذ آلمان و عثمانی، روس و انگلیس را به توافقی پنهانی برای تقسیم حوزه نفوذ در ایران سوق داد:

«هنوز یک سال از صدور فرمان مشروطیت و تشکیل اولین دوره مجلس شورای ملی ایران نگذشته بود که انگلیسها با رقیب و دشمن دیرین خود در ایران کنار آمدند و برای جلوگیری از توسعه نفوذ آلمانیها در مشرق زمین و مقابله با اتحاد آلمان و عثمانی قراردادی برای تقسیم ایران به مناطق نفوذ با یکدیگر امضا کردند. به موجب این قرارداد که روز ۳۱ اوت سال ۱۹۰۷ در سن پترزبورگ به امضا رسید ایران به سه قسمت مجزا تقسیم گردید. قسمت شمال کشور از خط فرضی بین قصر شیرین، اصفهان، یزد، خواف و مرز افغانستان منطقه نفوذ روسیه قسمت جنوب از خط فرضی بین بندر عباس کرمان بیرجند زابل و مرز افغانستان منطقه نفوذ انگلیس و قسمت مرکزی منطقه بیطرف و قلمرو حکومت ایران شناخته شد. خبر امضای این قرارداد که در سپتامبر سال ۱۹۰۷ به اطلاع دولت ایران رسید افکار عمومی مردم ایران را به شدت جریحه دار ساخت و مجلس شورای ملی به اتفاق آرا آن را بی اعتبار اعلام داشت. از این تاریخ تا جنگ جهانی اول رقابت انگلیس و روس در ایران جای خود را به نوعی همکاری داد و در جریان سلطنت کوتاه محمد علی شاه و قیام مشروطه خواهان که به خلع وی از سلطنت منجر شد و همچنین موضوع استخدام مستشاران آمریکایی در ایران و اخراج آنها هیئت مورگان شوستر که در نتیجه مداخله و اولتیماتوم روسیه صورت گرفت نوعی تفاهم بین روس و انگلیس وجود داشت. انگلیسها در مقابل مداخلات روزافزون روسها در امور ایران از جمله اشغال تبریز و به دار آویختن ثقة الاسلام و سایر آزادیخواهان و همچنین به توپ بستن مرقد مطهر امام رضا (ع) در مشهد که در سه ماهه اول سال ۱۹۱۲ صورت گرفت سکوت اختیار کردند و در همین سال با حقی که به موجب قرارداد ۱۹۰۷ با روسیه برای خود قائل شده بودند، نیروهای خود را وارد ایران نموده و منطقه نفوذ خود را عملاً اشغال کردند.»

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/50296/ایران-استعمار-ب-های-قدرت-همکاری-رقابت/50296>